

Markedsrapport Rusland

Baggrund

Rusland blev ramt af økonomisk krise i 2014-15 pga. olieprisernes styrtdyk og indførelsen af vestlige sanktioner efter den russiske annektering af Krimhalvøen og støtte til løsrivelsesmilitser i Østukraine. Siden har olieprisen gjort et svagt, men mærkbart comeback, og Rusland og internationale investorer har lært at leve med de vestlige sanktioner. Trods olieprisernes comeback er de dog langt fra det høje niveau på over 100 amerikanske dollar per tønde som huskes fra 00'erne, og sanktionerne lægger en dæmper på investeringslysten i Rusland. Landets autokratiske og elitestyrede politiske system under Vladimir Putins mangeårige ledelse begrænser desuden potentialet for fremtidig økonomisk udvikling. Rusland vender derfor efter vores vurdering ikke tilbage som et lovende "emerging market" foreløbigt.

Alligevel tilbyder Rusland muligheder. Landet er kommet delvist ovenpå igen efter den dybe økonomiske nedtur, og et stort moderniseringsbehov i mange sektorer og svag, men dog positiv økonomisk vækst, skaber igen eksportmuligheder for danske virksomheder. For Rusland har et stort efterslæb i forhold til investeringer på en række områder, herunder i industrien, landbruget og inden for infrastruktur. Ifølge EKF er de politiske og kommercielle risici på forretninger i landet dog nu på et højere niveau på den mellem-lange og lange bane i forhold til tidligere.

Tabel 1: Økonomiske nøgletal for Rusland

	2015	2016	2017	2018	2019 (Skøn)	2020 (Skøn)	2021 (Skøn)
Real BNP-vækst (pct.)	-2,3	0,3	1,7	2,2	1,2	1,7	1,7
Inflation (pct.)	15,5	7,0	3,7	2,9	4,9	4,3	4,0
Offentlig budgetbalance af BNP (pct.)	2,4	-3,4	-1,4	2,6	2,1	1,5	1,3
Offentlig gæld (brutto) af BNP (pct.)	9,1	10,0	11,4	10,3	9,5	9,4	9,4
Betalingsbalancens løb. poster af BNP (pct.)	5,0	1,9	2,1	6,9	6,9	6,3	6,5
Udlandsgæld (brutto) af BNP	34,4	41,0	31,2	29,1	28,0	27,1	25,5
Privat kreditgivning-vækst	16,2	5,4	6,7	3,7	3,3	5,3	6,9
Valutakurs, RUB:USD	60,9	67,1	58,3	62,7	66,6	68,3	67,1

Kilde: Economist Intelligence Unit, juni 2019

Udgivet af: Dansk Erhverv i samarbejde med EKF - Danmarks Eksportkredit

Økonomisk udvikling

Efter en række gyldne år i 00'erne vågnede Rusland brat op til en ny virkelighed med finanskrisen i 2008. Og i sommeren 2014 oplevede landet endnu et eksternt chok, da olieprisen tog et styrtdyk ned omkring 36 amerikanske dollar per tønde på lavpunktet i

januar 2016. Det var rigtig dårligt nyt for Ruslands økonomi, idet Ruslands offentlige finanser var baseret på en langt højere oliepris omkring de 100 dollar per tønde for at balancere. Råstofindtægterne bidrager med omkring 25 pct. af det russiske nationalprodukt og med 50 pct. af statens indtægter. Ifølge beregninger fra Verdensbanken ville Ruslands have nulvækst i økonomien ved en oliepris på 50 amerikanske dollar per tønde. Valutakursen var fastsat til at følge med olieprisen til en fast kurs over for amerikanske dollar, som olie handles i, og det betød, at Ruslands andre eksporteverhverv måtte kæmpe med en overvurderet rubel. Det kneb derfor med konkurrenceevnen, og økonomien blev mere éndimensionel.

Siden har olieprisen kravlet op igen til omkring 60 amerikanske dollar per tønde. Men det er langt fra den tidligere typiske pris i 00'erne. Meget tyder på, at stigningen i amerikansk skifferolieproduktion nu betyder, at der er et stort olieudbud fra flere leverandører, og olieprisen synes at have svært ved at stige væsentligt over 70 amerikanske dollar. Det er dog nok til, at Ruslands økonomi igen oplever positiv vækst, men det forventes, at væksten fremover bliver langt svagere end tidligere. Det skyldes dels, at Rusland nok skal lære at leve med et lavere prisniveau for olie end tidligere, men også, at politiske forhold standser de reformer, som skal til for at øge landets vækstpotentiale.

Når det er sagt har Rusland dog tilpasset sig bedre og hurtigere end mange andre olie-gas-lande. Den offentlige økonomi er blevet trimmet, og hænger nu sammen med en oliepris på 40-50 dollar per tønde. Der er dog fortsat store offentlige udgifter til blandt andet forsvar og pensioner, og nedskæringer er gået hårdt udover det sociale område. Rusland opgav også hurtigt efter olieprisfaldet at bevare rublens faste kurs overfor USD i efteråret 2014, hvilket har fordyret importen og dermed bidraget til, at Rusland har kunnet opretholde solide overskud over for udlandet trods lave oliepriser. Og selvom den faldende valutakurs sendte de hjemlige priser i vejret på den korte sigt, er prisstigningerne nu tæmmet efter en periode med høje renter og er kommet i nærheden af centralbankens inflationsmål på ca. 4 pct. om året. Valutakursen, der nu flyder næsten frit, er dog blevet mere volatil. I dag bestemmes den imidlertid mere grundlæggende af markedskræfterne, hvilket gavner de russiske eksporterhverv og turismen.

De makroøkonomiske konsekvenser af nedturen har været en massiv reallønsnedgang for helt almindelige russere, hvilket har smittet af på privatforbruget og detailhandelen. Reallønsnedgangen er tilsyneladende svagt på vej frem igen i takt med den aftagende inflation og svage positive vækst. Eksporten af olie og naturgas er fortsat betydelig og holder hånden under økonomien og giver valutaindtægter, som sikrer Ruslands betalingssevne for importerede varer og udenlandsk gæld. Især landbruget, men også industri-sektoren er i vækst, hvilket er et signal om, at investeringslysten er vendt tilbage i et vist omfang efter nedturen.

På længere sigt vil Ruslands økonomi dog efter vores vurdering ikke vende tilbage som højvækstmarked, men køre i slæbesporet medmindre, der gennemføres væsentlige strukturelle økonomiske reformer, som øger produktiviteten og udvikler nye sektorer. Der skal skabes mere indenlandsk konkurrence og afvikles offentlige og private monopoler for at øge produktiviteten. Desuden skal et ufleksibelt arbejdsmarked gøres mere dynamisk, ligesom pensionsalderen er for lav med flere ældre, der træder af på pension end unge, som træder ind i arbejdsstyrken.

Ikke mindst har Rusland et usædvanligt dårligt erhvervs-klima, der hænger sammen med landets politiske system. For korruption og ringe sikring af ejendomsretten samt et rets-

væsen, som er politiseret og korrumpet af politiske og økonomiske særinteresser, forvrider markedet og svækker incitamenterne for private til at investere. Og så er der oliens langsigtede fremtid. Olieforbruget i verden vil ifølge oliemastodonten BP fortsat stige lidt i de kommende 10 år, men så klinge af. Det er dårligt nyt for oliestater, der i god tid må omstille sig til tiden efter olieæraen.

Uden dybe reformer og privatisering, og i fravær af gyldne oliepriser, vil Rusland derfor næppe genvinde tidligere tiders vækst i de kommende år.

Tabel 2: Ruslands handelsforhold til Danmark

Dobbeltbeskatningsaftale med Danmark	Ja
Russiske investeringer i Danmark (beholdning i 3. kvartal 2018)	3,4 mia. DKK
Danske investeringer i Rusland (beholdning i 3. kvartal 2018)	8,2 mia. DKK
Dansk vareeksport til Rusland 2018	6,3 mia. DKK
Dansk tjenesteeksport til Rusland 2018	4,4 mia. DKK.
Dansk vare- og tjenesteeksport til Rusland 2018	10,7 mia. DKK.
Dansk vareimport fra Rusland 2018	12,7 mia. DKK.
Dansk tjenesteimport fra Rusland 2018	2,9 mia. DKK.
Dansk vare- og tjenesteimport fra Rusland 2018	13,6 mia. DKK.
Danske datterselskaber i Rusland 2018	157 (20.004 ansatte i alt)

Kilde: SKAT og Danmarks Statistik

Tabel 3: Eksportudsigt for Rusland

	2018 (skøn)	2019 (skøn)	2020 (skøn)
Vækst i dansk vareeksport til Rusland (pct.)	0,6	1,8	4,9
Vækst i dansk tjenesteeksport til Rusland (pct.)	-11,8	-5,5	-2,9
Vækst i vare- og tjenesteeksport til Rusland (pct.)	-4,1	-0,8	2,3

Kilde: Udenrigsministeriet

Politisk udvikling

Ruslands annektering af Krimhalvøen og støtte til Ukrainske separatister i Østukraine og intervention i borgerkrigen i Syrien er gået stik imod den amerikanske-vestlige verdensorden og sat forholdet til USA og EU på en hård prøve. Som reaktion på Ruslands ageren har USA og EU indført økonomiske sanktioner siden 2014. Det har kostet dyrt i og med, at russiske statsbanker nu ikke længere kan låne billigt i det europæiske og amerikanske kapitalmarked. Og investorerne er flygtet fra sanktionsramte russiske virksomheder og holdt sig væk.

Afsløringer af Ruslands forsøg på at påvirke det amerikanske præsidentvalg i 2016 har i høj grad medvirket til at forsure Ruslands forhold til USA og vanskeliggjort en optøning i overskuelig fremtid. De amerikanske og europæiske Rusland-sanktioner vil derfor næppe blive tilbagerullet foreløbigt, medmindre Rusland giver klare politiske indrømmelser i Ukraine og Syrien. Det er der ikke udsigt til – i hvert tilfælde ikke, mens Putin sidder ved roret. Samtidig binder mistanken om et samarbejde mellem præsident Trump og Rusland i 2016-valgkampen Trump på hænder og fødder i Ruslands-politikken. Det dårlige forhold mellem Rusland og de vestlige lande vil dermed fortsætte i den overskuelige fremtid efter EKF's vurdering, hvilket skaber højere usikkerhed på det russiske marked.

Indenrigspolitisk havde Putinstyret økonomisk medvind i 00'erne og opnået stor popularitet efter Tjetjenienkrigene i 1990'erne. Men med udhulede lønningsposer og stigende fattigdom pga. den økonomiske nedtur i 2014-17 og de offentlige besparelser er styrets popularitet dalende. Demonstrationer og en mere aktiv opposition er blevet en del af dagens orden i russiske storbyer, ligesom man har indført hårdere undertrykkelse og overvågning af civilsamfundet.

Spørgsmålet er, om Putinkredsen kan holde sig ved magten og holde sammen på det vidtstrakte rige på længere sigt. Det er efter EKF's vurdering sandsynligt, at Putin og eliten omkring ham beholder grebet om magten mindst indtil præsidentvalget i 2024. Her vil Putin ifølge forfatningen ikke kunne genopstille. Spillet om en efterfølger er derfor formentligt allerede i gang, og det er svært at vurdere, om transitionen til en ny leder vil gå stille af eller åbne for et åbent opgør. Samtidig er magttransitionen under pres af en stigende folkelig utilfredshed. Rusland går dermed en mere usikker fremtid i møde i det kommende årti.

Tabel 4: **Rusland på globale ranglister**

Forsknings- & udviklingsintensitet (totale investeringer i pct. af BNP)	27 (ud af 76)
WIPO's Global Innovation Index	46 (ud af 127)
World Economic Forum's Global Competitiveness Index	43 (ud af 137)
Transparency Internationals "Corruption by country"(efter laveste niveau)	138 (ud af 180)
Verdensbankens "Ease of doing business" (samlet score)	31 (ud af 190)
Verdensbankens individuelle parametre:	
Bureaukrati ved opstart af virksomhed (efter laveste niveau)	32 (ud af 190)
Adgang til kredit (efter nemmeste adgang)	22 (ud af 190)
Beskyttelse af mindretalsaktionærer (efter mest effektive beskyttelse)	57 (ud af 190)
Bureaukrati for virksomheder ved eksport/import (efter laveste niveau)	99 (ud af 190)

Kilde: Se kildehenvisning på sidste side

Tabel 5: **Markedsmuligheder**

Med en befolkning på 147 mio. er der en anseelig købekraft i Rusland. Og med omfangsrige sanktioner mod landet, er der et stigende behov for at etablere en mere selvforsynende økonomi fx med landbrugsvarer.

Landbrugsproduktion - Rusland er langt bagefter på landbrugs- og fødevarerområdet og må modernisere, hvis landet skal kunne producere flere fødevarer og af højere kvalitet. Her kan dansk ekspertise inden for produktionsudstyr, genetik og eksempelvis staldløsninger finde et voksende marked.

Vand og energi - Rusland har udfordringer i forhold til at effektivisere og optimere sine vand-, energi- og spildevands-netværk. Der ligger et dansk potentiale på dette område for tekniske løsninger.

Vedvarende energi - landet satser på mere vedvarende energi som sol- og vindkraft, som nu er konkurrencedygtige med nyopførte kulværker mange steder. Dermed kan Rusland også frigive naturgas til eksport fremover, som aktuelt bruges til elproduktion. Flere større vindenergi-auktioner har allerede været afholdt.

Cement og rør løsninger - Den store olie/gasindustri i Rusland medfører et løbende behov for nødvendige investeringer i sektoren, som imidlertid for de statsejede giganters vedkommende er omfattet af sanktioner. Men også Ruslands øvrige infrastruktur skal opgraderes. Det kan åbne for danske leverancer inden for blandt andet cement og rør løsninger. Her kan der imidlertid være udfordringer med de gældende EU-sanktioner

Kilde: EKF

10 største danske eksportvarer til Rusland i 2018

Tabel 6: Overkategorier

1.	Medicinske og farmaceutiske produkter 745 mio. kr.
2.	Maskiner og -tilbehør til industrien 745 mio. kr.
3.	Kemiske materialer og produkter 607 mio. kr.
4.	Specialmaskiner til forskellige industrier 519 mio. kr.
5.	Fisk, krebsdyr, bløddyr og varer deraf 413 mio. kr.
6.	Elektriske maskiner og apparater 394 mio. kr.
7.	Foderstoffer (undt. Ikke malet korn) 300 mio. kr.
8.	Tekniske og videnskabelige instrumenter 285 mio. kr.
9.	Animalske og vegetabiliske materialer, rå, 233 mio. kr.
10.	Køretøjer 215 mio. kr.

Kilde: Danmarks Statistik

Tabel 7: Underkategorier

1.	Frosne Pandalus koldtvandsrejer 321,9 mio. kr.
2.	Dyrefoder, uden indhold af stivelse eller mælkeprodukter 179 mio. kr.
3.	Enzymer og tilberedte enzymer 179 mio. kr.
4.	Frosne makrel af arten <i>Scomber scombrus</i> og <i>Scomber japonicus</i> 175,8 mio. kr.
5.	Påhængsvogne og sættevogne til anvendelse i landbrug, undtagen transport 149,3 mio. kr.
6.	Kulturer af mikroorganismer (undtagen gær) 122,4 mio. kr.
7.	Statiske omformere, undtagen af den art der anvendes sammen med telekommunikationsapparater og automatiske databehandlingsmaskiner. 117,1 mio. kr.
8.	Tilberedte næringsmidler fremstillet af mel, gryn, stivelse eller maltekstrakt 104,5 mio. kr.
9.	Instrumenter og apparater til automatisk regulering, undtagen hydrauliske eller pneumatiske 94,3 mio. kr.
10.	Tilberedninger, herunder tilsætningsfoder premixes, af den art der anvendes som dyrefoder, med indhold af glukose, glukosesirup og maltodextrin 93,9 mio. kr.

Kilde: Danmarks Statistik

Kommercielt klima

Ruslands forretningsklima kategoriseres som en høj risiko i EKF's model for kommercielt klima baseret på analysebureauet, IHS Markits data. Rusland har især udfordringer, når det gælder håndhævelse af kontrakter og på korruption, som præger forretningsklimaet – især i forhold til større virksomheder. Korruptionen, især den på højt politisk niveau, bevirker, at markedet bliver mere uforudsigeligt at navigere i. Ifølge EKF's kilder rapporterer mindre virksomheder til gengæld om færre vanskeligheder. Landets domstole er dog langt fra uafhængige, hvorfor det i forbindelse med indgåelse af kontrakter kan være en god ide at sikre, at tvister afgøres ved domsinstanser uden for Rusland.

Sikkerhedsvurdering

I sagens natur er der stor variation i sikkerheden i verdens største land. Generelt er det sikkert at færdes, så længe man bruger sin sunde fornuft og tager almindelige forholdsregler. Især Moskva og Skt. Petersborg modtager millioner af besøgende hvert år, og langt de fleste oplever ikke noget ubehageligt.

Kriminalitetsraterne i Rusland er høje, og man bør begrænse sin færden på gaden om aftenen. Det anbefales ikke at bruge offentlig transport eller tage en taxa fra gaden. Brug i stedet det Uber-lignende Yandex eller få hjælp fra hotellet/restauranten til at bestille en officiel taxa. Den organiserede kriminalitet gennemsyrrer hele det russiske samfund, og mafiaen er blandt de mest magtfulde i verden. Under normale omstændigheder mærker besøgende ikke noget til dette, men udenlandske virksomheder, der etablerer sig i Rusland, kan blive udsat for afpresning. Mange kriminelle bander har desuden kastet sig over cyber-kriminalitet, som er mindre risikabelt end traditionelle metoder. Både virksomheder og privatpersoner kan blive udsat for hackerangreb, der ofte har til hensigt at stjæle oplysninger eller afpresse offeret for penge.

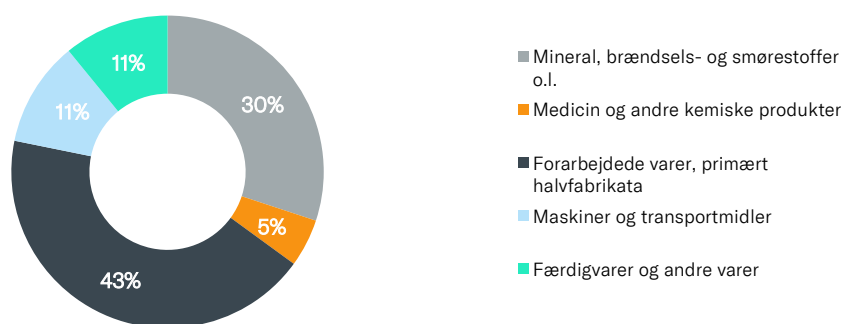
Racisme er et stort problem i de større byer. Grupper af såkaldte 'skinheads' med nazistiske tilbøjeligheder forfølger og overfalder især personer af centralasiatisk, jødisk eller afrikansk herkomst. Problemet er tæt koblet med den voldelige hooligan-kultur, og besøgende bør være særligt påpasselige omkring store fodboldkampe eller ved demonstrationer. Desuden er homofobi meget udbredt i Rusland, og homoseksuelle besøgende bør være diskrete. Det skal understreges, at både ikke-hvide og homoseksuelle godt kan rejse til Rusland, men bør udvise agtpågivenhed. Rejsende til den ukrainske grænse samt områderne Dagestan, Ingusjetien, Nordossetien og Tjetjenien bør søge professionel sikkerhedsrådgivning.

Tabel 8: **Modtagere af dansk vareeksport 2018, rangeret**

1. Tyskland	102 mia. kr.
2. Sverige	78,5 mia. kr.
3. Storbritannien	53,8 mia. kr.
13. Japan	14,1 mia. kr.
14. Belgien	11,7 mia. kr.
15. Australien	7,6 mia. kr.
16. Rusland	6,3 mia. kr.
17. Schweiz	6 mia. kr.
18. Tjekkiet	5,7 mia. kr.
19. Tyrkiet	5,7 mia. kr.

Kilde: Danmarks Statistik

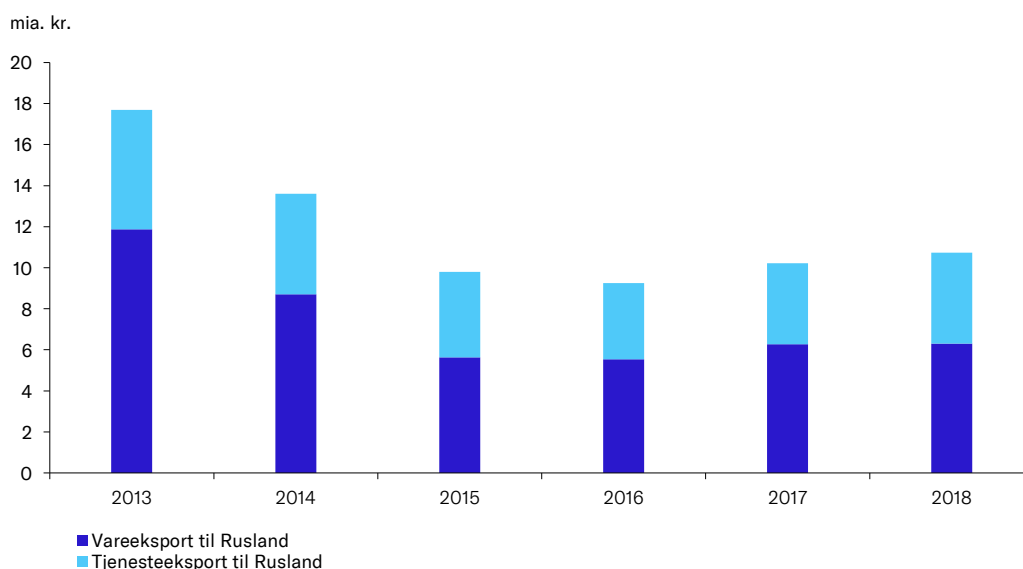
Figur 1: **Hovedkomponenter i den danske vareeksport til Rusland fra feb. 2018 til okt. 2018**

Kilde: Danmarks Statistik og Udenrigsministeriets eksportudsigt for Kina

Figur 2: Dansk vare- og tjenesteeksport til Rusland fra 2013 til 2018

Kilde: Danmarks Statistik

Om Markedsrapport

Markedsrapport er en del af Dansk Erhvervs løbende overvågning af de internationale markeder og udkommer i opdateret version hvert kvartal. Publikationen udarbejdes i samarbejde med en gruppe samarbejdspartnere, der besidder en helt særlig viden om handels- og forretningsvilkår på de vigtigste danske eksportmarkeder. Samarbejdspartnerne er:

EKF – Danmarks Eksportkredit

Har du brug for en kredit til at udvikle din virksomhed eller levere en ordre til en kunde i udlandet? Har din eksportkunde brug for finansiering for at kunne købe dine varer? EKF er Danmarks Eksportkredit, og vi hjælper danske virksomheder frem i verden ved at finansiere jeres forretninger og tage de risici, der kan være forbundet med at handle med andre lande. Som en del af vores arbejde vurderer vi løbende økonomisk og politisk risiko på de fleste eksportmarkeder. Kontakt EKF på 35 46 26 00 eller besøg på www.ekf.dk, hvis din virksomhed har brug for finansiering til eksport eller er underleverandør til eksport.

Sikkerhedsvurderingen er udarbejdet af Guardian Security Risk Management. Kontakt Guardian på 41 100 300 eller besøg www.guardian-srm.com, hvis din virksomhed har brug for sikkerhedsrådgivning eller assistance i forbindelse med rejser til landet.

Udenrigsministeriet (www.um.dk)

Markedsrapport er baseret på en række solide statistikkilder, som Dansk Erhverv finder troværdige: Danmarks Statistik, Eurostat, IMF, WTO, OECD, Danmarks Nationalbank, Verdensbanken og The Economist Intelligence Unit. Gengivelse af materiale fra Markedsrapport skal ske med Dansk Erhverv anført som kilde.

For yderligere information om Markedsrapport, herunder om muligheden for at blive samarbejdspartner, kontakt venligst Michael Bremerskov Jensen, chefkonsulent, EU & International, Dansk Erhverv, på tlf. +45 31 75 24 00 / e-mail: mje@danskerhverv.dk.

For mere om Dansk Erhverv se vores hjemmeside på: www.danskerhverv.dk